

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Artykuł:

Urban Roman: Sprawozdanie Giełdy Pieniężnej w Poznaniu za 1929 r.

Źródło:

Gazeta Bankowa Rok 10 1930 numer 11, strona 264-266

Artykuł udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt.

„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«

H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

informacji handlowej: 3) przyczyni się do rozłożenia i rozproszkowania strat indywidualnych, powstałych w związku z udzielaniem kredytów eksportowych zagranicznym odbiorcom za pomocą międzynarodowego systemu reasekuracyjnego; 4) przyczyni się do uzdrowienia stosunków panujących na rynku wewnętrznym, przez wymianę informacji z zagranicznymi towarzystwami pokrewnymi oraz wpłynie w tej drodze na uzdrowienie kalkulacji przy transakcjach importowych (Praemie für polnisches Risiko!). Nadmienić należy, że powstanie Polskiego Towarzystwa Asekuracji Kredytów wiązać należy ściśle i uzależnić od równoległego utworzenia na większą skalę utworzonego biura informacyjnego, bez którego racjonalnego i sumiennego współdziałania z omawianym towarzystwem nie może być mowy o powodzeniu akcji. Pomoc rządowa względnie współdziałanie rządu w utworzeniu takiego towarzystwa znajduje swe uzasadnienie w tym fakcie przede wszystkim, że w ryzyku kredytowym, wynikającym z każdej przyjętej do ubezpieczania transakcji, oprócz momentów natury czysto komercyjnej, istnieje domieszka ryzyka wynikającego z możliwości działania siły wyższej, jak np. wojna, rewolucja, zamieszki motatorjum i t.p., znana w terminologii fachowej pod „nazwą ryzyka politycznego”. Ponieważ zjawiska te zachodzą na płaszczyźnie międzynarodowych stosunków politycznych, na które tylko państwo może wywierać pewien wpływ, a nie zależą od woli i staranności eksportującego kupca — słusznem się wydaje, aby straty wynikające z tego „politycznego” ryzyka były pokrywane przez państwo. Dlatego też pospolicie praktykowany w obecnym stanie rzeczy na Zachodzie, udział rządu w kapitale akcyjnym towarzystwa asekuracji kredytu jest uzasadniony. Do realizacji takiego towarzystwa przy tym układzie stosunków, zatem jest konieczne powstanie odnośnej inicjatywy prywatnej, któraby mogła być podtrzymana i finansowo wzmocniona części poparta przez rząd. W chwili obecnej jednak warunki do powstania tego rodzaju inicjatywy prywatnej są niekorzystne, czemu został dany wyraz na konferencjach i ankietach przeprowadzonych przez Państwowy Instytut Eksportowy jeszcze w roku 1929. Zagadnienie systemu asekuracji kredytów eksportowych, jakkolwiek mieści się w ramach ustawy o funduszu eksportowym w części dotyczącej współudziału rządu — stanowi jednak kwestję, której realizacja rozegra się na płaszczyźnie leżącej w znacznej mierze poza dopuszczalnymi; przez prawa gospodarczości, granicami ingerencji rządu. Praktyka państw zachodnich i ustalone w tej dziedzinie przez samo życie zwyczaje, zdają się na to dostatecznie wskazywać.

Funkcja trzecia, t.j. bezpośrednie lub pośrednie finansowanie eksportu względnie czynności handlowych mających na celu udoskonalenie eksportu stanowi również bardzo ważną część działalności funduszu eksportowego. Z tekstu projektu ustawy, który omawiamy wynika, że finansowanie to ma się odbywać przede wszystkim za pośrednictwem banków, w stosunku do których fundusz będzie jednocześnie w pewnych wypadkach przyjmował rolę gwaranta. Ożywi to niewątpliwie zainteresowanie banków naszych funkcjami eksportowymi wzmoże, ich aktywność w kierunku interesów zagranicą. Poza to wpłynie to niewątpliwie i na aktywność samego handlu eksportowego, któremu brak środków finansowych w tym właśnie momencie procesu eksportowego daje się silnie odczuwać banki zaś

pozbawione często niezbędnej gwarancji ze strony samego eksportera, niechętnie bez niej do tego typu interesów eksportowych się angażują. Projekt ustawy o funduszu eksportowym w swej ostatniej funkcji t.j. funkcji udzielania innych form pomocy finansowej, nie wypowiada się bliżej, — jakiego rodzaju ma być to „udzielanie kredytu dla popierania eksportu we wszelkich formach” — ust. 4, przeto art. i omawianego projektu daje bardzo szerokie ramy, dla przewidzianych w dalszej części projektu — rozporządzeń wykonawczych. Należy przypuszczać, że nie będzie tu wyłączone udzielanie kredytu na cele produkcyjne pod kątem interesów eksportu, co stanowiłoby specjalnie doniosłą funkcję funduszu w obecnych warunkach.

Jak zaznaczyliśmy, ramy projektu ustawy o funduszu eksportowym są dostatecznie szerokie na to, aby w nich pomieścić wszelkie potrzebne funkcje pomocy finansowej dla eksportu. Suma 60 milj. zł. w stosunku do rozlicznych potrzeb istniejących i mogących z czasem powstać wydaje się cokolwiek za szczupłą, tembardziej, że nie będzie ona mogła prawdopodobnie od razu w całości być uruchomiona, stanowi ona 2% sumy wyrażającej przeciętną wartość naszego eksportu i gdyby wcałości jednostronnie została zużyta tylko na same gwarancje kredytów eksportowych mogłaby wówczas okazać się dla naszych potrzeb wystarczającą. Stwierdzić należy, że punkt ciężkości rezultatów działalności projektowanej ustawy ramowej, leży jak zwykle we wszelkich ustawach ramowych, w interpretacji i rozporządzeniach wykonawczych. W każdym razie stworzenie podstaw prawnych dla skomplikowanej i trudnej do jednolitego ujęcia akcji finansowego popierania eksportu należy uważać za krok bardzo ważny i mogący mieć już w niedalekiej przyszłości bardzo poważne dodatnie skutki zarówno dla samej dynamiki, jak i ilościowego wzrostu naszego eksportu.

ROMAN URBAN, Poznań.

Sprawozdanie Giełdy Pieniężnej w Poznaniu za 1929 r.

Ciężkie położenie gospodarcze, jakie kraj nasz przechodził w 1929 r., odbiło się bardzo dotkliwie na działalności krajowych giełd pieniężnych. Rynek giełdowy odczuwał silny brak płynnej gotowizny, co spowodowało stopniowy zanik obrotów giełdowych.

W 1929. obrót ogólny Giełdy Pieniężnej w Poznaniu wynosił 14.7 miljonów zł., podczas gdy w 1928 r. wynosił 21.3 milj. zł., a w 1927 r. — 32.8 milj. zł. W podziale na akcje i papiery procentowe obroty te przedstawiają się następująco (w miljonach złotych):

	1929 r.	1928 r.	1927 r.
obroty akcjami	2.6	4.6	10.1
obroty pap. procentowymi	12.1	21.5	22.7
Razem	14.7	26.1	32.8

Do transakcyj walutowo-dewizowych nie dochodziło w 1929 r.; cały handel dewizowy odbywa się od kilku lat poza Giełdą, bezpośrednio między bankami.

Dział papierów dywidendowych był w ubiegłym roku w zupełnym zaniedbaniu, szczególnie w drugim półroczu, gdy stan gospodarczy kraju przybrał formy wyraźnej depresji. Wielu akcjami nie interesowano się zupełnie, do oficjalnych notowań nie dochodzi często przez kilka miesięcy. Zaledwie kilka najpopularniejszych akcji było przedmiotem codziennych transakcji. Przeszło połowa ogólnego obrotu Giełdy Poznańskiej w 1929 r. w dziale akcji przypada na akcje Banku Polskiego, Dr. Romana Maya oraz Banku Związku Spółek Zaiobkowych. Z innych papierów dy-

widendowych do częstszych transakcji dochodziło akcjami H. Cegielski, Herzfeld & Victorius „Unia“ dawniej Ventzki.

Ogółem obroty akcjami w 1929 r. zmniejszyły się w porównaniu z 1928 r. prawie dwukrotnie, a w porównaniu z 1927 r. - czterokrotnie. Wskutek braku zainteresowania obniżał się stopniowo w 1929 r. także kurs akcji, przyczem niższa ta dotknęła silnie papiery słabsze. O rozmiarze baissy świadczy poniższe zestawienie kursów niektórych akcji, notowanych na Giełdzie Poznańskiej:

kurs najniższy i najwyższy w złotych

	Za nomin.	w 1929 r.	w 1928 r.
Bank Kwilecki Potocki	100 zł.	75.00-93.00	84.00-102.00
Bank Związku Sp. Zarobkowych	100 „	78.50-88.00	80.00- 96.00
Poznański Bk. Ziemian	100 „	82.00-90.00	90.00-93.00
H. Cegielski	50 „	32.00-46.00	42.00-53.25
Centrala Rolników	100 „	90.00-107.00	115.00-135.00
Goplana	10 „	7.00-15.00	10.00-16.00
C. Hartwig	50 „	32.00-46.00	36.00-50.00
Herzfeld & Viktorius	50 „	38.00-55.00	44.00-56.00
Lubań	37 „	40.00- 85.00	65.00-115.00
Dr. Roman May	50 „	85.00-118.00	95.00-120.00
Unia dawn. Ventzki	100 „	139.00-180.00	180.00-216.00

Najmniej ucierpiały na kursie akcje bankowe, a wogóle wszystkie te, które otoczone były pewną opieką czy to odpowiednich przedsiębiorstw, czy też finansujących je instytucji bankowych.

Należy tutaj zaznaczyć, że niski kurs akcji nie został wywołany niską dochodowością tychże, lecz związany był z ciężkim położeniem rynku pieniężnego. Na 26 obecnie notowanych na Giełdzie Poznańskiej akcji tylko dwie nie wypłaciły w ubiegłym roku dywidendy! 11 natomiast spółek akcyjnych wypłaciło dywidendę w wysokości 10% i wyżej (w tem 5 wypłaciło powyżej 15%), a reszta — niżej 10%.

Obroty papierami o stałym oprocentowaniu zmalały także znacznie, jednakże zainteresowanie niemi było naogół dość duże. W szczególności, obroty papierami procentowymi państwowymi wynosiły w 1929 r. 2.1 milj. zł., t. j. tyleż co i w 1928 r. Znacznie większych obrotów dokonywano w 1929 r. 5% Pożyczką Konwersyjną, natomiast mniejsze zainteresowanie budziła 5% Pożyczka Premjowa, t. zw. „Dolarówka“.

Z innych papierów procentowych znaczny spadek wykazują obroty 6% listami żytniemi Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego, które w 1929 r. wynosiły 1.9 milj. zł., podczas gdy w roku poprzednim — 6 milj.

zł., pozostaje to w związku z zaprzestaniem emisji tych papierów.

Największe obroty w dziale papierów procentowych przypadały w 1929 r., jak zwykle zresztą od kilku lat, na 8% listy dolarowe Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego; wynosiły one 6.2 milj. zł., t. j. o 3 milj. zł. mniej niż w 1928 r.

Dwukrotnie zmniejszyły się obroty 4% listami konwertowanymi Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego; wynosiły one 1 milj. zł., a w 1928 r. — 2 milj. zł.

Obroty 7% i 8% obligacjami m. Poznania wynosiły w 1929 r. 0.6 milj. zł., a w 1928 r. — 1.8 milj. zł. Pozatem dokonywano niewielkich obrotów 8% listami zastawnymi Zachodnio-Polskiego T-wa Kredytowego Miejskiego w Poznaniu oraz 8% obligacjami Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu.

Kursy papierów procentowych, w przeciwieństwie do kursów akcji, uległy naogół bardzo nieznaczniejszemu niższeniu. Niektóre zaś papiery procentowe zachowały w ciągu całego 1929 r. stały kurs:

**kurs najniższy i najwyższy
w procentach nominalu**
w 1929 r. w 1928 r.

8% listy dol. Pozn. Ziem. Kred. 87.1|4-96.1|2 92.3|4-97
4% listy zast. konwert. P. Z. K. 37 — 51 43 — 60

Kurs najniższy i najwyższy
w procentach nominalu

	w 1929 r.	w 1920 r.
6% listy żytnie P. Z. K. (za 1 ctr. mtr.)	20.00-30.50	25.00-34.00
8% obligacje m. Poznania z 1926 r.	92 — 92.1 2	91.1 2-92.1 2
8% „ „ „ z 1927 r.	92 — 92.1 2	92
7% obligacje mieszkaniowe m. Poznania	85	85
8% listy zast. Zach. Pol. T-wa Kr. Miejsk.	91.1 2	—
8% obligacje Komun. Bku. Kredyt.	91.1 2	—
5% Państwowa Pożyczka Konwers.	42 — 66	64 1 2-67
10% Pożyczka Kolejowa	102. 1 2	102
4% Prem. Pożyczka Inwestycyjna 8	102 — 120	105-134
5% Pożyczka Premjowa (za 5 dolarów)	57.00-107.00	63.00-114.00

Giełda Pieniężna w Poznaniu notowała na początku 1929 r. 33 papiery dywidendowe oraz 13 papierów procentowych, w końcu zaś 1929 r. — 34 akcje oraz 15 papierów procentowych. Członków liczyła Giełda Poznańska 23.

W skład Rady Giełdowej wchodził: 1.(dr. Stanisław Pernaczyński — jako prezes) zmarł dnia 8 lu-

tego 1930 r. (2.) Tadeusz Adamczewski — jako wiceprezes 3.) Rudolf Engel 4.) Władysław Łasiński, 5.) Dr. Juliusz Margulies, 6.) Władysław Miśkiewicz, 7.) Paweł Mrozowski, 8.) Rufin Piłatowski. 9.) Karol Pluciński, 10.) Edward Różyński, 11.) Marceji Scheffs, 12.) Albin Wellenger, 13.) Dr. Edmund Wicentowicz.

X. Sprawozdanie p. Ch. Dewey'a.

Wyszło z druku sprawozdanie Nr. 10 p. Ch. S. Dewey'a, zagranicznego członka rady Banku Polskiego i finansowego doradcy rządu polskiego, za pierwszy kwartał 1930 r. P. Dewey m. innemi pisze:

Rok skarbowy kończący się 31 marca 1930 r., zaznaczył się wstrzymaniem poprzedniej ekspansji budżetu. Z powodu depresji gospodarczej, szybki wzrost dochodów utrzymał się mniej więcej na poziomie roku ubiegłego. Wydatki, które odpowiednio wzrastały, ograniczono do sumy cokolwiek tylko większej, aniżeli w roku 1928|29. W roku 1929|30 dochody wyniosły 3.030.674.000 zł., a wydatki 2.970.742.000 złotych nadwyżka więc dochodów nad wydatkami wyniosła 59.932.000 złotych.

Powstały stosunkowo duże, nieprzewidziane wydatki, co spowodowało konieczność obciążenia innych pozycji w celu dostosowania wydatków do dochodów.

Pierwszy kwartał r. b. zaznaczył się stałym spadkiem produkcji prawie we wszystkich ważniejszych gałęziach przemysłu. Liczba bezrobotnych nie tylko wzrastała bardziej aniżeli przed rokiem, lecz trwała przez dłuższy okres i sezonowy spadek nastąpił o dwa tygodnie później aniżeli w r. 1929. Sytuacja rolników była nadal ciężka z powodu niskich cen zboża, skutkiem tego korzystali oni z ułatwień w formie odroczenia płatności niektórych podatków. Przeciętne ceny produktów mięsnych były zadowalające, pozatem zaś nastąpiła między połową a końcem marca wyraźna poprawa w cenie żyta, wynosząca według notowań giełdy warszawskiej 21¹/₂%

Ograniczenie produkcji przemysłowej spowodowało pewne odprężenie na rynku pieniężnym, pozycja gotówkowa banków jest dość mocna. Na rynku papierów trwa depresja, lecz uwydatniła się wyraźna zwyżka kursu listów zastawnych. Innym dodatnim objawem jest wzrost oszczędności.

W ślad za ruchem światowym ceny zboża w Polsce uległy w pierwszym kwartale r. b. raptownemu spadkowi. Zniżka ta była w Polsce stosunkowo większa, niż w sąsiednich państwach. Powstrzymanie spadku cen żyta i pszenicy nastąpiło w drugim tygodniu marca i odtąd do końca kwartału notowania stały się poprawiały. Nie ulega wątpliwości, że dotychczasowa zwyżka cen spowodowała wysprzedaż pewnej ilości zapasów i przez to złagodziła w pewnej mierze zapotrzebowanie kredytu rolnego. Wychód zboża, chociaż nie dorównywał ilości wywiezionej w ostatnim kwartale 1929, jest jeszcze dość znaczny i wpływa nadal w dużej mierze na dodatnie kształtowanie się bilansu handlowego.

Jednym z powodów zmniejszenia wywozu żyta w kwartale sprawozdawczym było wstrzymanie premii wywozowych przez rząd podczas trwania pertraktacji pomiędzy Polską i Niemcami. Umowa była zawarta na okres od 10 lutego do 1 lipca i w tym czasie eksporterzy polscy mają otrzymywać 40 proc., a niemieccy 60 proc. zamówień, uzyskiwanych przez centralne biuro towarzystwa, specjalnie utworzonego dla centralizacji sprzedaży. W Polsce towarzystwo to otrzyma pomoc rządową w ten sposób, że premie wywozowe będą udzielane jedynie eksporterom, należącym do towarzystwa.